

mišljevanji pa je izprevidel, da more pri svojih sedanjih razmerah in siromaštvu le tedaj največ koristiti svoje domovini, ako gre v — samostan. Tú se hoče posvetiti znanosti, ki daje edina otožnemu srcu srečo in zadovoljnost!

V to svrho si izbere Šentpavelski samostan v Labudскеj dolini na Koroškem. Zakaj benediktinski red se mu je že od nekdanj najbolj dopadal; on goji znanost ter podučuje in odgaja mladino! Vá-nj hoče vstopiti na jesen kot novinec. Žrtvoval bode vse moči le znanstvu in domačemu slovstvu. Deloval bode v tihej celici na čast in korist svojemu rodu!

Teško se je rodil v Vogrinovej duši tak sklep. Ali blagi namen imel je velik upliv do njegovega srca. Stoprav ta je prinesel našemu rojaku mir in zadovoljnost — po izgubljeni sreči!

(Dalje pride.)

Voda in njene moči v domišljiji štajerskih Slovencev.

Národno blago. Priobčil J. Majciger.

Skrivnostne moči, s katerimi mogočni živelj vode sploh deluje na človeško naravo, nahajajo pri Slovencih na Štajerskem svoj izraz v „povodnjem“ ali „divjem možu“, v „Muku“, v „Vilah“, v povodnjih devicah“ in v „zmaji“ ali „pozoji“.

Povodnji ali divji mož nahaja se po vseh na slovenskem Štajerskem tekočih vodah, v Dravi, Muri in Savi, v Sotli in Savinji in celó v manjših potokih, kakor v enem na Pohorji nad Frauahajmom, v studencih, ribnikih, jezerih in celó v vaških mlakah.

1) V Dravi nahaja se nižje Ormuža globoka struga, in tukaj je dom divjega ali povodnjega moža. Nekteri pripovedujejo, da so ga že celó videli, kako je hodil pri lepej mesečini na strehe bližnjih mlinov ležat. Oblečen je v zeleno suknjo in pisane hlače, na glavi ima rudečo kapo, na nogah pa včasih steklene, včasih sreberne črevlje. Pravijo, da ima ta mož pod vodo veličasten grad, v katerem se vse zlata, srebra in dragih kamenov blišči. Razven tega gradú pa še ima neizmerno veliko zlata in drugih dragocenostij. Ali gorjé temu, kdor bi tako aboten bil in bi šel teh zakladov iskat. Povodnji mož bi ga k sebi potegol in raztrgal na male kosce.

2) Tik Sevnice teče Sava. Ne daleč od trga je velika pečina, ki do sredi Save sega. Za njo je strašna „vrtulka“. Pod to pečino, pravijo, priklenen je povodnji mož na debelej verigi in ima noge na ve-

likem kamenitem, z denarjem napolnjenem lonci. Pravijo tudi, da se veriga in lonec vidita, kedar je voda čista in majhna. Mnoge nesreče, ki se rade na tem mestu godijo, pouzročuje povodnji mož.

3) Imeli so nekdamj stariši deklico. Ta je morala vsak dan zgodaj po vodo iti. Pa naj je še tako zgodaj prišla, našla je vsakokrat roso ometeno. Ker pa ni vedela, kdo jo je ometel, in ker si je mislila, da dela to kaka stvar, želela si je močno spoznati jo. Pometal pa je roso povodnji mož; in ta je napósled tako moč nad deklico dobil, da jo je neki dan pod vodo seboj vzel in se z njo oženil. Črez leto dnij si je pa ona zopet poželega na gornji svet, a povodnji mož jej tega ni dovolil. „Priženi mi pa vendar kako deklo,“ pravi žena, „ktera mi bode vsaj hišo pometala.“ In res, ko je šel povodnji mož drugi teden na ta svet zopet po mesó, prignal jej je deklo, ktera je hišo pometala. Nekega dne vpraša dekla gospo, kaj dobi za plačilo. Ta jej pa reče: „Ne skrbi za to in vzemi, kar dobiš.“ Zdamj žena vdrugič moža poprosi, naj jo na svet izpusti. A ker jej ni dovolil, vprašala ga je, kaj mora vendar napraviti, da pride zopet na ta svet. On pa jej odgovori: „Štiri kvatre mora biti cela tvoja žlahta pri sv. maši, in potém te izpustim.“ Zdamj reče ona svojej dekli, naj iz službe stopi in njenej žlahti pové, kaj je storiti. Drugi dan reče povodnji mož hišo pomesti. Smeti so njeni zaslužek. Dekla vzame smeti in stopivši na ta svet imela je samo suho zlato. Hitro je naznanila žlahti, kaj je storiti, če hočejo hčer dobiti nazaj. Črez nekaj časa prosí zopet žena povodnjega moža, ali sme na ta svet. On jej pa pravi: „Na verigi te hočem izpustiti, in te verige ne bode nihče videl.“ Ona gre. Ko pa pride domú, prišla je žlahta ravno od zadnje sv. maše. Poslali so po duhovnika, da bi črez njo molili, in duhovni gospod so hitro zagledali verigo okoli nje zapeto. Hitro so jo odpasali in zavili okoli močnega hrasta. Povodnji mož je potegol za verigo, ali namesto žene privlekel si je ogromni hrast v svojo hišo. Tako je bila rešena povodnjega moža, kterega so potém vlovili in odpeljali na Dunaj.

4) Živel je svoje dni gospodar, ki je imel edino hčerko. Ta se je šla enkrat sama kopat. Ko je že nekoliko časa v vodi, pride povodnji mož in jo odnese v svoje stanovanje. Ustavljala se je, ali vse je bilo zastonj. Morala je možu kuhati in pometati hišo. Ali ona ni pometala od mize proti durim, ampak narobe. Pod mizo bila je napravljena luknja. V to so se grabile smeti, ki so pa pozneje vse zlato postale. Ko je že dolgo časa tako služila, nagovarjala je moža, naj nese celi koš zlata domú k njenemu očetu. Pristavila je še: „Ne počivaj nikjer; jaz bodem vse iz kuhinje videla in te svarila.“ Hitro splete žena iz slame žensko podobo in jo postavi v kuhinjo, sama pa se spravi v koš tako tiho, da ni mož nič vedel o tem. Koš je bil težek, in mož je hotel med potem počivati. Ali komaj se oddahne, začne ga že deklica v koši

svariti. Ves truden in spehan pride mož na očetov dom. Deklica je spoznala, kje je. Iz koša skočivša povedala je očetu vse, kar se je z njo godilo. Mož ni dobil nobene postrežbe, ampak vesel je še bil, da je zdrave pete odnesel.

5) Hodil je mož ob bregu Drave in si s svetilnico svetil. Mahoma se mu pridruži drug mož z velikimi „mustačami“. Ko sta tako skupaj hodila, poprosi ga pridruženec, naj mu posodi svetilnico, da si z njo zažge tobak. Rade volje mu to dovoli. Ko pa tuji mož za svetilnico prime, zasuče se in zakrohota ter skoči v globočino vode. Bil je pa povodnji mož.

6) Bil je svoje dni kmet. Ta je imel edino hčer. Nekega dne jo pošlje kmetica k bližnjemu ribniku umazano perilo prat. Ko deklica perilo pridno pere, privleče se iz vode kosmat mož ter jo potegne sobój v vodo, kjer je imel svoje stanovanje. Hotel jo je imeti za ženo. Sedem let je že bila v sužnosti pri tem kosmatinci. Oče in mati pa še nista vedela, kam je preminola hči. Ko je pa sedem let preteklo, imela je pa tudi sedem otrok. Ali samo eden je bil gladke kože, kakoršne je ona, vsi drugi so bili sami kosmatinci kakor mož. Nekega dne ga poprosi žena, naj jo z njenim gladkokožnim sinkom izpusti k starišem. On jej dovoli, ali ona mu je morala obljubiti, da jej dadó stariši sedem hlebov kruha za to. Da bi mu pa ne ušla, priveže jej okoli noge železno verigo, da bi jo mogel k sebi potegniti, ko bi jo hotel imeti nazaj. Ko ona do svojih starišev pride, niso je več spoznali. Ona jim pripoveduje vse, kar se je z njo godilo. Ali s solznimi očmi jim je pripovedavala, kaj pomeni veriga okoli noge, da jih je le na kratko prišla obiskavat in da jo bode kosmatinec s to verigo potegnil zopet nazaj v vodo. Odvežejo jej torej verigo od noge in jo ovijejo okoli hrasta, ki je stal blizu hrama. Ko je kosmatinec za tisti konec verige, kterega si je nazaj pridržal, pokukal, stresel se je ves hrast. Ko drugokrat potegne, začel je hrast pokati, ali izruval ga še vendar ni. Ko je pa slednjič kosmatinec izprevidel, da je goljufan, razrazil se je tako, da je za verigo jako silno potegnil. Hrast se je izdril, in on ga potegne v vodo. V tej jezi pa je umoril vseh šest mladih kosmatincev in napósled še samega sebe. Tako je bila deklica hude sužnosti povodnjega moža rešena.

7) Nekdaj je prala deklica pri potoku, kjer je bilo prav globoko. Ko je pa še pri mraku prala, zagleda na vodi dečka, vedno njej bližje plesajočega. Ko do nje pripleše, potegne jo v vodo ter jo črez nekaj časa prinese v stekleno izbo, kjer je stanoval. Bil pa je ta deček sam povodnji mož. Tukaj jo je sedem let prav dobro redil in jo je hotel napósled vzeti za ženo. Enkrat ga začne deklica prositi, naj bi jo le za nekaj ur na zemljo spustil, da bi od svojih starišev vzela slovó. On je pa ne pusti same, ampak vrv jej za roko priveže in jo potém izpusti. Drugi

konec vrvi pa vedno v svojej roki drži, da bi mu ne ušla. Deklica gre na ravnost h gospodu župniku in jih prosi, naj jej v teh stiskah pomagajo. Gospod jej rečejo, naj vrv okoli nekega hrasta zavije in pa pri njih ostane. Ko je že bil čas pretekkel, da bi imela deklica zopet priti nazaj, začne povodnji mož cukati za vrv. Ker se pa deklica le še ne povrne, izdere hrast in ga k sebi v vodo potegne. Ko pa vidi, da ga je deklica ukanila, odpravi se po njo in jo hoče s silo vzeti, a mašnik ga vendar s sv. blagoslovom in mnogovrstnimi molitvami odpravijo. Odhajaje pa zagrozi deklici, da se mu ne sme več pri potoku pokazati.

8) V Šaleškej dolini se pripoveduje, da je pred davnim časom tam, kjer se stekata dva potoka, Paka in Velunja, v globokem tomunu, polnem vrtincev, stanoval povodnji mož. Večkrat se je ljudem prikazal, a storil jim ni nič žalega. Do pasa je bil zelen; lasje, brada, obleka, vse je bilo zeleno. Od pasú nižje bil je menda riba, ker se ni višje pokazal iz vode kakor do pasa. Le hudobne, starišem nepokorne otroke je rad strašil. Enkrat je celó porednega pobalina potegol za sebjó v globočino, in nikdo ga ni videl več. Zatorej še dandanes v okolici matere strašijo otroke, rekóč: „Te bom pa kar pod most vrgla, da te odnese povodnji mož.“

Živel je ta povodnjak o ribah in rakah, ki jih je kar surove hrustal. Ko so pa začeli po obeh potokih na vse kriplje ribiti, tako da se v tomunih, kjer so poprej debeli sulci švigali, le še tu pa tam nahaja kaka ribica, ki bi zaslužila pridevek „lepa“, mrzelo je to strašno povodnjemu možu in jel je ribičem nagajati. Polagal jim je mreže ali pa pobral plen iz njih, na trneke pa obešal lesene hlode, da so se jim motvozi potrgali. A vse zastonj, moral je zapustiti svoje staro bivališče in se preseliti drugam, sicer bi bil moral gladú poginoti. Neko viharno noč slišali so ga strašno tuliti in razsajati po globini. Od onih dob pa tudi ni tukaj nikdo več videl povodnjega moža. Pravijo, da se je preselil dalje dolí v Savinjo. Tam so ga neki videli plavičarji, ki so brodili proti Celju.

(Dalje pride.)

Bosenske zanovétke.

Spisal *Rajko Perušek*.

XVII.

Ako je iztočnjaštvo tako globoko delovalo na značaj bosenskih musلمانov, da je njihovo mišljenje enako osmanskemu, tem manje se nam je čuditi, ako so se v privatnem življenji popolnoma povelí za orientálci. Poznata stvar je, da je tudi jelo in pitje v kulturnem razvoji